

Шум факIу, лъыкIуат, республикэу тигугъэ лъаг!

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къышегъэжъагъэу къыдекы

№ 176 (22146)

2020-рэ ильес

ШЭМБЭТ

Чъэпьюогъум и 3

ОСЭ Гъэнэфагъэ ИИЭП
къыхэтыутыгъэхэр ыкы
нэмикі къэбархэр
тисайт ижүгъотэштых

WWW.ADYGOVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ И ФЕДЕРАЛЬНЭ ЗЭИУКІ
ФЕДЕРАЦИЕМКІ И СОВЕТ И ТХЬАМАТЭ ИТЕЛЕГРАММ
Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу М. К. Къумпыйлымрэ
Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу
В. И. НАРОЖНЭМРЭ
афэкю

Лышъныгъэ зыфэсшырэ Мурат Къэралбый ыкъор!
Лышъныгъэ зыфэсшырэ Владимир Иван ыкъор!

Шьори, зэкі Адыгеим щыпсэухэрэми Адыгэ Республикаем и Мафэкъэ сышуфэгушо! Плэшігъу тиа гъэлжэхэм къаззэлтихъягъэ ишэн-хэбээ дахэхэмкэ ыкы итарихь байкъэ Адыгеим щытхуу къызыифихъягъыгъ. Ащ ильэгъупхъэ чыюопс чыпілхэр, лъешэу къагъэгъу-нэрэ чыюопс чыпілхэу ЮНЕСКО-м идунэе кіэн хахэхэрэри ахэм зэрахэтхэу, археологиэмрэ архитектурэмрэ ясаугъэт хялэмэтхэр Урысыем щыпсэурэ лъэпкэ пстэуми зэдь-раунэе мылькоу щытых, ахэм лъешэу аргушхох.

Урысые Федерацием исубъект таубытагъэ хэльэу непэ хэхъоныгъэхэр ешы. Агропромышленнэ комплексын предпринятиехэмрэ псеолъашынымрэ шуаугъэ къатэу юф ашэ, индустриальнэ паркэу «Ромекс-Теучежский» зыфилорэр зэхажагь, инвестициехэр нахыбэу къахалхъянам, предпринимательствэм зэгъэушомбгъууэнэм лъешэу анаэ тирагъэты.

Адыгэ Республикаем икъэралыгъо хэбээ къултыкухэм социальнэ мэхъянэн зийэ проектхэм ялхырыщынкъэ, цыфхэм яшылекъэ-псэукъэ зыкъеъэлтигъэйнэмкэ бэ ашээрэр.

Хэгъэгум ылашъхъэ ит пшъерильхэм язэшхъын республикэм илахьышу талэкли зэрэхишихъаштим сицыхъэ тель.

Мамырэу шуупсэунэу, шур ренэу шууигъогогъунэу, гъэхъэгъакъэхэр шуушынэу сышуфэльяло!

Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэиукіе Федерациемкі и Совет и Тхьаматэу Валентина МАТВИЕНКО

Чъэпьюогъум и 5-р —
Адыгэ Республикаэр зызэхашгъэ Маф

Адыгэ Республикаем щыпсэухэу лышъныгъэ зыфэтшыхэрэр!
Тичыпілгъу лъаплэхэр!

Адыгеим имэфэкъ шхъаїхэм ашыщым – Адыгэ Республикаем и Мафэ фэшл тышуфэгушо!

Урысые Федерацием хэхъэрэ къэралыгъо гъэлпсыкъэ Адыгеим илэ зэрэхъугъэр адыгэхэм ятарихъкъэ хуягъэ-шлэгъэшоу щытыгъ. Республикаем ис лъэпкыыбэмэ 1991-рэ ильесым гъогоу къыхахыгъэм лъэнэйкъо пстэумкъи хэхъоныгъэ ышынымкъэ Адыгеим амалышхэр къыфызэ-луихъягъэх, лъэлкэ культурем зыригъэушомбгъуу, зэгурлыоныгъэмрэ ёыпкытыныгъэмрэ обществэм щыгъэлтигъэнхэм афэлорышагъ.

Тичыпілгъу лъаплэхэр! Адыгеим игэхъягъэхэр тэры къызылкыры-кырэр. Тиакыл нахыбэу дгъэлажэ, тизэчий нахь зыкъызэуедгъэхэ, ювшэнным нахь тегугуу къэс тиреспублики нахь дахэ, нахь фэшыгъэ хүщт.

Псауныгъэ пытэ, щылекъашу шууиленэу, мамырэу шуупсэунэу, Адыгейми, Урысыеми алае шууиофшэн гъэхъягъэхэр щышушынэу тышуфэльяло!

Унагъо пэлчч насыпрэ гушуагъэрэ ерэл! Гухэлышуу шууиленэу зэкэ Тхъэм къыжъудеъхъу!

Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу, Урысые политикэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ регион къутамэ и Секретарэу Къумпыйл Мурат

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Лъэхъаныр къинигъэми, ыгу кІодыгъэп

Тхъакуущынэ Аслын піэлъитүрэ Адыгейм ипэшэ Іенатэ ытуыгь.

2007-рэ ильэсыр ары зыха-дзыгъагъэр. А уахтэр къера-лыгъомкіе къизеркиуагъэп. 90-рэ ильэсхэм зэхъокыныгъэшкоу къехъугъэхэм зэтэргээзывьэ экономикэм маклэу хэхъонигъэхэр ышынхуу ригъэжэгъагъэми, узыгъэгушоншоо джыри щылагъэп. Экономикэм имызакью, отраслэхэм зэкэмийоф изытут угу къидишаештэгъэп. Аш фэдэ охтэ къиним субъект цыклоу узщигугын зимишэжьым ыпэ уиуцоным гушхо ишыкігъагъ. Къэралыгъор чынгэе кын итымэ, республикэу аш хахъэрэми иофхэр зэрэмдэгъушохтхэр нафэ.

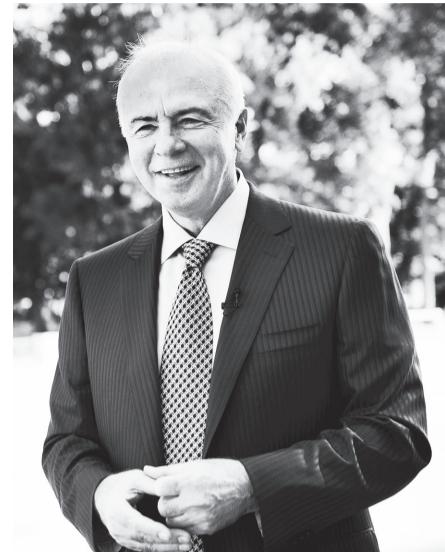
Тхъакуущынэ Аслын а гушхудаар зэрэхэльыр. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университеттэй Лышхъэхэм ыпээ зипшагъэр ары апэу къизишиущыгъагъэр. Аш ежыр ары кішакло фэхъугъэр ыкчи сид фэдэ перьохуу ыпэ къикыгъэми, къымыгъаштэу зэ-пичхээ, перьитныгъэр зыыгь

апшээрэ еджаплэхэм ашыщ мыхьюу ыуж икыгъэп.

Аш фэдэу таубытагъэ зыхэль екlopakIэр Адыгейм ипэшэ Іенатэу зылухъагъэми рихынлэгэ. Ильэсыбэклэ узкілэбэжэхэм республикэм иофхэм язытэгъэмрэ Тхъакуущынэ Аслын аш ипэшэ Іенатэ зылухъагъэу уахтэхэм зэхъокыныгъэу фэхъугъэхэм зытэмтэу къеплон пльэкыщтэ.

А хэхъонигъэхэм аш ёкючаби, ищэлагын, ишлэнгын, иакыли ахилхагъ. Ахэр иофшэгъе маклэхэм. Щыклагъэхэр зытэгъухэклэ, шылагъэр дэтэгъэзы. Цыфыр нахыбэрэмкіе аш фэд. Арэу щитми, гэсэнгэем, медицинэм, культурэм япсэолээ закмо кіеу къизэгупхыщыми мымаклэу куяачэ зэриштэрэ зэкэмий къыдгуройон фае. Аш фэдэу зэп ыкчи тлон Тхъакуущынэ Аслын ишуша-гъэклэ республикэм къызизэ-луагъагъэр, нэммыкіеу зешохыгъэхэдэгъэхэм илахь ахилхагъагъуу Іенатэу лухагь.

Ар республикэм ипэшэ Іенатэ

тэ зылохъем, анахъеу зууж итыгъэхэм ашыщ Адыгейр инвесторхэмкіе хөнгөнчоу шыгъэныр. Мы лъэнкъомкіе Урысаем исубъектхэм ашызешуаххэрэмкіе ильэс къэс зэрэгшэх. Зы лъэхъан горэм тиэреспублике аужкэ нахь ёшлэхэштигь. Джи ар апэрэ субъект 20-м ашыщ зэрэхъугъэхэм аш иофшэгъэхшо хэл. Тикээрэлэхэд шыольыр почагъеу илэр къыдэлтийтэмэ, ар чынгэ дэеу зэрэшмытэу нафэ къехъу.

Республикэм инвесторхэр нахыбэу къихъэхэу, хызмет-

шаплэхэр, гээсэфыплэхэр, щэлэ гупчашхохэр къизэуахыхэмэ, бюджетын хэбзэлаххэр нахьбэу къыхэлхагъэхэмэ, тофшэлэхэм аххэштэ, экономикэм хэхъонигъэхэр ышыгъэхэмэ, аш иофхэм язытэгъэмрэ тофшэу ышлагъэр ары зэлтигъэхэр. Тхъакуущынэ Аслын 2017-рэ ильэсэм яж ишононыгъэклэ Іенатэу къытэлтигъэхэр. Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Арэу щитми, республикэм хэхъонигъэу зышихэрэм ягуу къышы зыхъукэе ежэ изакью ахэр зыфишихъжхэу зыпарэхэм зэхэпхыщтэгъэп. Непи ар АР-м и Лышхъэ и Къэралыгъо улчэхэгъэу, республикэм ишыгъэхэгъэ пэчхыжэхэу зуухгээштэ. Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Арэу щитми, республикэм хэхъонигъэу зышихэрэм ягуу къышы зыхъукэе ежэ изакью ахэр зыфишихъжхэу зыпарэхэм зэхэпхыщтэгъэп. Непи ар АР-м и Лышхъэ и Къэралыгъо улчэхэгъэу, республикэм ишыгъэхэгъэ пэчхыжэхэу зуухгээштэ. Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Ежыри Іенатэу зылокыжым «сезэчын, икүшт тоф зэрэсшлэгъэр» ылоу унэм итыхыжыгъэхэм. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университеттэй гупсэу къещакло зыфхэхъигъэхэм ягъээжыгъ, аш ипрезидент гэшшагъ. Еджаплэм ишыгъэхэгъэ джыри чанэу хэлажье, нахь зиуштомбгүуним, гэсэнгыгъэ зэрэтихэрэм, зишлэнгыгъэ щихэзигъахъор эрэгчлэхэдэгъэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Аш ыкчи ильэхэр тешлэхъигъэхэм, цыфхэм шхъэклифэ фашлэу, къаххэхэмэ, щыгушуухэу гүшүэлэхэдэхэд зэрэлтэлжырэр зэрэфразэхэм ишыхыт.

Цыфыр ишлагъэр шломаклэу, неущ джыри аш хигъэхъоним фэбанэмэ, хэхъонигъэхэм нахьбэу къафэкыщтэу alo. Тхъакуущынэ Аслын ар зэрэхъялгээр нафэ. Зэшлэхъигъэхэм хэхъонигъэхэм аргуулхшоу ягуу къышыгъэхэм, аяар шуабэу, иккугъеу зыки къыуагъэп, щыклагъэ щимынэлэхэдэгъэхэм ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Сыдигъоки ишлагъэр жабзэ къадигъотын ельэхы.

Автономием республикэм тыкъыфищагъ

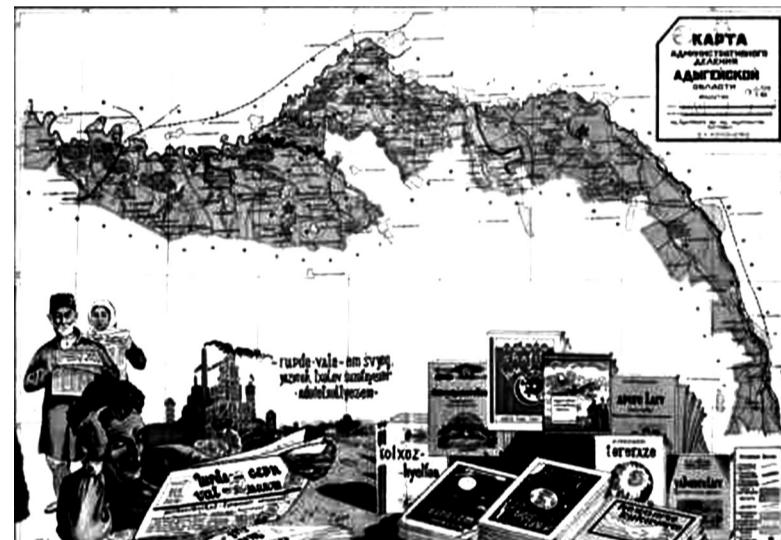
Адыгэ автоном хэкоу 1937-рэ ильэсүм ионыгъо кыыштэжъягъа Краснодар краим хахъещтыгъами, Урысыем инэмикл автоном образованиехэми яобщественнэ-политикэ щылэнгъеклэ я ХХ-рэ лэшлэгъум ия 90-рэ ильэсхэр зэрэкинигъэм игугу къэтшлэу кыххэгъыг. Къёлгъэн фае адыгэхэм къералыгъо гъэпсыклэ яэ хуунымкэ Пшызэ шьольтырре хы Шуцлэ 1ушомрэ я Горскэ исполком итхамэтагъау, Адыгэ хэку исполкомын иапэрэ тхамэтагъау Хъахъуретэ Шыхъанчэрье Умар ыкъомрэ а исполкомын хэтигъэхэмрэ бэ зэршагъэр. Унашью «Щэрджэс (Адыгэ) автоном хэку зэрэзхэхэрэм ехыллагъ» зыфилорэр РСФСР-м и ВЦИК 1922-рэ ильэсүм бэдзэогъум и 27-м ыштэнүмкэ ахэм пэриохъубэ зэпачын фаеу хъугъэ.

Автоном хэкум ипащэхэм ямызакъоу, зэкэ цыфхэри автоном образованиехэм ястасуу къэлэтигъэнэм, крайхэм ахэр къахъещыгъыгъэнхэм япхыгъэ юфыгъохэм бэшлэгъау агъэгумекъыщтыгъэх. Краим зэрэхахъешигъэм хэкухэм ясоциальнэ-экономикэ хэхъонигъэ къизэтирилажэгъыг, мылькоу, ахъщуу къенэжъырар ары ахэм къальы-лэсийтгъэр. Краим ибюджеет ахэр сатыр шъхъафуу хэтиххэ зэрэфэягъэр къыдалытэштигъэп, ашкэ РСФСР-м и Конституции, союзэе республикхэм аххэхъэрэ автоном хэкум ехыллагъэ Положениери аукъоштыгъэх. Хэгъэгум демократическэ зэхъокыныгъэхэр зыфхъухэ, анахъау 1989-рэ ильэсүм ионыгъо КПСС-м и ЦК и Пленум лъэпкэ зэфыштыкъэхэм япхыгъэ юфыгъохэм зыщатегущыиэхэ, зэбгырызжылын ишынаго СССР-м къизашхъархэхэ, союзэе республике заулээ Союзым зэрэхэйжхъархэмкэ лъеныхъорыгъазэу документхэр заштэхэ нэуж ары нылэп хэгъэгум ихэбээ Иашхъэтетхэу М. С. Горбачевыр зипэшагъэхэм зыкъызашхъэжыгъэр. Ау ахэр гужьогъагъэх, уахътэр зылекла-гъэкигъагъ. Адыгэимэ зэралоу, «Шыхъхъэр зыблэптулпщирэм шыкъэм улымытхъожь».

1989-рэ ильэсүм зэхащэжыгъэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэми», нэмэйк общественнэ-политикэ партиехэм, движениехэм, интеллигеничи ялъиклохэм Адыгэ автоном хэкур краим къыхъещыгъыгъэнэм, Урысые Федерациим хэхъэрэ республикэм нассу аш истасуу къэлэтигъэнэм къыдьрагъэштэгъагъ. Адыгэим ыцлэкэ СССР-м инароднэ депутататэ щытыгъэ Мэшбашлэ Исхъакъ СССР-м и Ашхъэрэ Совет исессиие зичээзу зэхэсигъуу 1989-рэ ильэсүм мэкъуогъум илгээгъами, етланэ тхиль тедзаплэу «Советскэ Россиими» а юфыгъор къашилэтигъагъ. СССР-м и Ашхъэрэ Совет идепутатхэм джащыгъум адыгэ тхэклишоу И. Ш. Мэшбашлэ къыдьрагъэштэгъагъ. Ау крайхэм къахэйжынымкэ автоном хэкухэм гъогу кын къакъун фаеу зэрхъугъэх къёлгъэн фае.

1990-рэ ильэсүм чыркылган и 5-м народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет изимычээзу Декларациер 1991-рэ ильэсүм мэкъу-

Адыгэ автоном хэкум икъэралыгъо-правовой статус къэлэтигъэнэм елхыгъэ юфыгъохэм зыщатегущыиэхэ, зэбгырызжылын ишынаго СССР-м къизашхъархэхэ, союзэе республике заулээ Союзым зэрэхэйжхъархэмкэ лъеныхъорыгъазэу документхэр заштэхэ нэуж ары нылэп хэгъэгум ихэбээ Иашхъэтетхэу М. С. Горбачевыр зипэшагъэхэм зыкъызашхъэжыгъэр. Ау ахэр гужьогъагъэх, уахътэр зылекла-гъэкигъагъ. Адыгэимэ зэралоу, «Шыхъхъэр зыблэптулпщирэм шыкъэм улымытхъожь».

1989-рэ ильэсүм зэхащэжыгъэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэми», нэмэйк общественнэ-политикэ партиехэм, движениехэм, интеллигеничи ялъиклохэм Адыгэ автоном хэкур краим къыхъещыгъыгъэнэм, Урысые Федерациим хэхъэрэ республикэм нассу аш истасуу къэлэтигъэнэм къыдьрагъэштэгъагъ. Адыгэим ыцлэкэ СССР-м инароднэ депутататэ щытыгъэ Мэшбашлэ Исхъакъ СССР-м и Ашхъэрэ Совет исессиие зичээзу зэхэсигъуу 1989-рэ ильэсүм мэкъуогъум илгээгъами, етланэ тхиль тедзаплэу «Советскэ Rossiimi» а юфыгъор къашилэтигъагъ. СССР-м и Ашхъэрэ Совет идепутатхэм джащыгъум адыгэ тхэклишоу И. Ш. Мэшбашлэ къыдьрагъэштэгъагъ. Ау крайхэм къахэйжынымкэ автоном хэкухэм гъогу кын къакъун фаеу зэрхъугъэх къёлгъэн фае.

Адыгэ ССР-м икъэралыгъо суверенитет ехыллагъэ Декларациер 1991-рэ ильэсүм мэкъу-

огъум и 28-м аштагь. А ильэсүм бэдзэогъум и 3-м Указэу «Адыгэ автоном хэкур РСФСР-м хэхъэрэ Советскэ Социалистическэ Адыгэ Республике зэрэхъужырэм ехыллагъ» зыфилорэр Президентэу Борис Ельциныр къэлхэжыгъ. Аш къыкъэльтигъорэ лъэбэкоу хүн фэягъэр Адыгэ ССР-м и Ашхъэрэ Советэу депутати 100 зыхэхьаштыйм изэхэцэн ары. РСФСР-м и Ашхъэрэ Совет хэдзынхэмкэ Гупчэ комиссием адыгэхэр зэхэбуятаа зыщыпсэурэ чын-пэхэм хэдзэко нахь макъэ зыхэхъэрэ койхэр ашызэхашэнхэу 1изын ритыгъагъами,

РСФСР-м изаконеу хэдзынхэм яхыллагъэм диштуу хэдзынхэр зэхэцэгъэнхэз фаеу зылтытэштэгъэ зэшыгъэкъою къячлэхэр къыкъоюгъэх. Аш фэдэу зызеклохэмкэ, япчъагъэ зэрэмаклэм къыхэкъэу адыгэхэм депутат чыплэ 22 — 23-рэ нылэп къятефэштэгъэр.

Адыгэхэм янаучнэ-техническэ, ятвортческэ интелигениции 1991-рэ ильэсүм чыркылган и 2-м зэхицэгъэ общественнэ движениеу үүжкээ «Комитет-40-кэ» зэджахъэхэм а лъэхъаным пшээрилэгъэу зыфигъэуцжыгъагъэр парламентым ичылпэхэм ашынкъо адыгэхэм къятефэнэм къэлдэуныр ары. Къёлгъэн фае аш мафэ къэс зэхэсигъохэр зэрэзэхицэштэгъэр. 1991-рэ ильэсүм чыркылган и 9-м «Комитет-40-м» итхамэтэгъухэу А. Н. Абреджыр, А. Т. Кэрашэр, Дж. Х. Мэкулэр, Р. А. Хъуажъыр хадзыгъэх. Адыгэ лъэпкъым изэфэс изэхэцэн къэшакло фэхъугъагъэри а комитетыр ары. Аш хэлэжжээнэу лыкъо 600-м ехуу хадзыгъагъ.

1991-рэ ильэсүм чыркылган и 19-м ёшыгъэ эзэфэсүм А. Н. Абреджым доклад шъхъаэр къышишыгъ. Нэбгырэ 22-рэ, урысхэри ахэм зэрэхэтхэу, аш къыщыгъущагъэх.

Народнэ депутатхэм яхэу Совет изимычээзу я VII-рэ сессиуу 1991-рэ ильэсүм чын-

пьюгъум и 25-м ёшыгъэм Адыгэ Республиках и парламент ичылпэхэм ашынкъо адыгэхэм афэгээзэгъэнэм ехыллагъэ унашьюу зэфэсүм щашыгъэм къыщыдигъагъэштагъ. Адыгэ ССР-м и Ашхъэрэ Совет ихэдзынхэу 1991-рэ ильэсүм итыгъэзгъази, үүжкээ ёшыгъэм Альян Адыгэим иапэрэ Президентэу ашыхадзыгъ, адыгэхэм ятарихъкэ апэрэ парламентыр ашызэхашагъ. Депутат чыплэ 100-м ёшыгъэм мандат 44-р адыгэхэм къятефэштэгъ.

Адыгэим истасуу къызэралыгъэм ишүаагъэкэ ыпэлкэ къыдэмхъущыгъэ юфыгъуаэзэшүүхын ылъэкъыгъ. Гүшүэл пае, Адыгэ къэлзэгъэдэжэ институтыр Адыгэ къяралыгъо университет хъугъэ, Мынкъопэ къяралыгъо технологическэ институтыр (джыдэдэм университетыр) къызэуахыгъ. Законхэу «Гъэсэнгъэм ехыллагъ», «Адыгэ Республиках ёшыпсэурэ лъэпкъхэм ашэхэм яхыллагъ» зыфилорэрэштэгъэр аштагъэх, республикем игерб, игимн, ибыракъ къыхахыгъэх, 1995-рэ ильэсүм итэхэл Адыгэ Республиках и Конституции аштагъ.

Къёлгъэн фае 1989-рэ ильэсүм зэхащэжыгъэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр» лъэпкъи юфхэми, общественнэ ёшылакъэми чанэу зэрэхэлжэгъэр. Мы общественнэ движениеу шүүшгээштэгъэх, хууцт:

1) «Комитет-40-м» адыгэ лъэпкъым изэфэсүм парламентым ичылпэ 50-р адыгэхэм афэгээзэгъэнэм ехыллагъэ унашьюу зыщаштагъэмээр зэрэхашагъэх;

2) Адыгэ Республиках и Къяралыгъо быракъ зэрэштагъэр;

3) Адыгэим Краснодар краим хэгъэхъяжыгъэнэм ехыллагъэ референдумыр федеральнэ къулыкъухэм зызэхашэкэ, адыгэхэм аш зэрэхэм пэжэштхэмкэ унашьюу зэрэштагъэр.

Къёлгъэн фае Урысыем исубъектыкэ ылъэ төуцонымкэ Адыгэ Республиках иапэрэ Президентэу Джарымэ Альян, Адыгэим и парламент иапэрэ зэлүүгъэгъэгъуу хэтигъэхэм бэ зэрэштагъэр.

АЦУМЫЖК Казбек.
Тарихъ шэныгъэхэмкэ доктор.

Гүхэлъыш Гүхэр яІэх

Экономикэм хэхьоныгъэхэр ышынхэм, социалнэ мэхъянэ зиэ юфыгъохэр зэшюхыгъэнхэм, шуагъэ къэзытыщт федеральнэ ыкли республикэ программэхэр, лъэпкь ыкли къэралыгъо проектхэр щыэнхэм щыпхырыщи гъэнхэм, нэмыхъя охама республикэм ипащхэм непэ чанэу юф адашэ.

Непэ федеральнэ гупчэм къигъэнэфэрэ программэхэм шъольырыр ахэлжээним паееж имылькуи ахэм ахилхбана. Мы лъэнхъюмкэ Адыгейр субъект анах дэгүхэм

ахальытэ, къитефэрэр зэкэ шлоки имылье зэригъэцакэрэм фешл юпьиэгъу тедзэ къыэклихъэ, аш ишуагъекэ псеолькахъэхэр ашынхэ, зищыклагъэхэм гъэцкэхъянихэр арашылэнхэ,

муниципалитетхэм, цыфхэм юпьиэгъу афэхъунхэ альэкы. Республиком иэкономикэм хэхьоныгъэхэр ышынхэм, цыфхэм ящыкэл-псэукэ нахыншу шыгъэнхэм — джары Адыгэ Республиком и Лышихъэу Къумпил Мурат пшъэрыль шхъялэу къигъэуцурэр.

Мы ильэсэм дунаир зэлтызыкүгъэ коронавирусым ыпкь къикыкэ къэралыгъохэм, шольырхэм чэнэгъабэ ашыгъ, иэкономикэм икъэгъэлэгъонхэм къащылагъ. Гумэкыльхэр щылэх нах мышлэми, иэкономикэм, социалнэ лъэнхъюм хэхьоныгъэхэр зэршынштхэм республикэм ипащхэр пылынх.

2020-рэ ильэсэм имэзил пштэмэ, псеольшыным иофшэн сомэ миллиарди 6,7-рэ ауасэ зэшюхыгъе хъугъэ. Зекэлкэлки квадратнэ метрэ мини 110-м ехъу атагъ.

Зэпахырэ узым мэкъумэш хъызметэм зыпари иягъэ ри-гъэкыгъэп пломи ухэукоштэп. Аш щылажъэхэрэм яофшэн зыпарэки къызэтырагъеуца-гъэп, лэжыгъэ бэгъуагъэ къахыжыгъ. 2020-рэ ильэсэм мэкъумэш хъызметшаплэхэм сомэ миллиард 25,8-рэ ауасэ продукцие къыдаагъэгъыгъ.

Промышленнэ къидэгъэкынныри зыпкь ит. АР-м иэкономикэм хэхьоныгъэмкэ ыкли сатыумкэ и Министерствэ къызэртигъэмкэ, аш къидигъэ-кырэм индекс проценти 109-рэ фэдиз мэхъу. Мышкэ Адыгейим Къыблэ федеральнэ шольырэм пэрытныгъэ щыгъ.

Мы ильэсэм иапэрэ мэзих республикэм ихызметшаплэхэм сомэ миллиард 29-рэ ауасэ товар къадагъэки юагъэгъыгъ.

Шольырэм иэкономикэм къыхальхъэрэ инвестициехэр нахыбэ шыгъэнхэм, республикэм проектышохэр, анахэу социалнэ мэхъянэ зиэхэр, щыгъэцэкэгъэнхэм, лъэпкь ыкли къэралыгъэ программэхэм шуагъэу къатырэр къызфэгъэфедгээнхэм Адыгейим ипащхэр пылынх, ашкэ къадэхъурэри бэ. Аш къыщмыуцухэу ыпеки лыкотэнхэ, къэгъэлэгъонхэм ахагъэхъон, федеральнэ гупчэм зэпхыныгъэу дырьлэр джыри нах агъэпйтэн гухэль я.

Депутатхэр афэгушуагъэх

Хэбзэшу зэрэхъугъэу, чъэпьюгъум и 1-м, нэжъ-лужхэм я Мафэ, тинахыжъхэу, заом имашло, аш ыуж ильэс къинхэр къызэпзызычыгъэхэм, мамыр щылакэл къэралыгъом хэхьоныгъэ щегъэшыгъэним зиахъ хэзыльхъагъэхэм Адыгейим ипащхэр афэгушуагъэх.

Ильэс 100-м зыныбжь нэсыгъэхэр е ехъугъэхэр арь зыдэжь еблагъэхэ хабзэр. Аш фэдэ ныбжь дахэ къагъэшлагъэ Адыгейим нэбгырэ 26-рэ ис. Анахыжъхэу Красногвардейскэ районым щыщ Гезал Ибрагимовамэр Төүцожь районым щыпсэурэ Варяк Кесянрэ мынхэ ильэс 110-м нэсыгъэх.

АР-м и Лышихъэу Къумпил Мурат юцэлкэ ахэм афэгушуагъэхэр афашыгъэ АР-м и Парламент и Тхъаматэ, идепутатхэр, юфшэнхэмкэ ыкли социалнэ хэхьоныгъэмкэ Министерствэм илъыклохэр, народнэ депутатхэм я Советхэм япащхэр.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр мы мафэм Джэджэ районым ит станицэу Келермесскэм щыпсэурэ Надежда Слюсаренкэм дэжь апэ куагъэ. Мынхэ аш ыныбжь ильэс 100 хъугъэ.

Надеждэ яни яти имыгъэхэу кэлэццыкү ибэхэр зыща-ыгъхэ Унэм щаплугъ. Хэгъэгү зэошхор къызэпичыгъ, аш зэхигъэтэкъогъэ къэралыгъом изэтэгъэуцожын хэлэжъагъ, ильэсбэрэ бывымхъуным пыльхъызметшаплэхэм иофшэн анах чанхэм ашыщыгъ. Зыпашшэ ыплугъ, пхъорэль-

фиц ыкли ахэм къакэхъухъяжыгъэхэр илэх.

Нэужум Парламентым ипащхэр Кощхэблэ районым ит къуаджэу Блащэпсын щылагъэх. Ахэр ихээлагъэх мыгъэ зыныбжь ильэс 102-рэ хъугъэ Ожь Баблинэ.

Ар унгъо лужуу къихъухъагъ. Ипкэгъу-лэгъухэм афэдэу я 30-рэ гээблэ ильэсхэр, Хэгъэгү зэошхор, аш ыуж къикыгъэхэ къынхъохор къызэпичыгъэх. Ишхъэгъусэрэ ежырэ пшашэ къалахи аплыгъ, пхъорэльфхэм анэмыхъяу ахэм къакэхъухъяжыгъэу нэбгыриш я. Ахэм Баблинэ ашэгушуукы, арэгушхо.

Владимир Нарожнэр нанхэм ямэфэкэл къафэгушуагъ, шуахъафтынхэмрэ къэгъэгъе лэрхэмрэ аритыгъэх. Тиветархэм, пенсионерхэм, зэкэ тинахыжъеу къэралыгъом, Адыгеецыкүм хэхьоныгъэу ышыгъэ-

хэм зиахъ хэзыльхъагъэхэм тирэзэнхэгъе гүшүэ фабэхэмкэ къафитлотыкынэу нэжъ-лужхэм я Мафэ джыри зы амал къызэрэтитырэр ахэм къихъагъэшыгъ.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Цыфхэр къыхэлажъэхэзэ

Бюджет ахьщэр зэрэгээзкорэм цыфхэр къыхэлажъэхэм тэгээпсихъэгъ юфхэм къадыхэлжытагъэу Кощхэблэ районым объект зэфэшхъафхэм яшын чанэу щыльагъэкүатэ.

Ахэм ашыщыу зым итын шэххэу зэшюахыщ. «Инициативное бюджетирование» зыфилорэ шольыр программэм

къыдыхэлжытагъэу къутырэу Натырбие дашыххэрэ спорту гупчэр арь зигугуу тшырэр. Къоджэ псэуплэм иадминист-

рации тэзэрэшигъэгъозагъэмкэ, мы юфыгъом изэшюхын сомэ мин 970-рэм ехъу пэлхъянэ щыт.

— Программэр арь зыфытэгъэпсихъагъэр — псэуплэм дэсхэм япроект къагъэльягъо, нэужум аш игъэцкэлэн хэлажъэхэр апэрэ псэуалайу мыр щытэп. Гъэрекло аш къыдэуцогъэ «Шэжъым иалле» ишыни хэлэжъагъэх. Джащ фэдэу программэм чанэу хэлажъэх еджэркуюаехэр, фэдхэр, кощхаблэхэр, Вольнэм ыкли Игнатьевскэм ашыпсэухэрэр, къыщыхагъэшыгъ Кощхэблэ районым ипресс-къулыкъу.

Адыгейр зекІохэм къыхахы

Шъуащылагъа зэгорэм Адыгейм икъушъхъэхэм? Лэгъонэкъэ къушъхъэтхым къитекырэ жычылэтагъэр зылышуущагъа? Тель осым шъуеплъэкъын шъумыльэкъэу ипсыкъечъэхып! Эхэм ямекъэжынчхэм шъаклэдэлукъыгъа? Мышъэкъо къушъхъэ тъяклем шъушъхъарыбыкъышуугъа? Гъочлэгъхэм ачлэ шъуехышуугъа? Чыгум кыхэкъырэ псы лээзэгъу фабэхэм шъуахэхъагъа? А зепстэур джыри зымуштыгъэхэр дунаим тхъагъоу тетхэм ахэных.

Аш фэдэу мыхууным пae
ящыклагъэр уахтэ кыхагъэ-
кыни, адыгэ чыигум изекlo
гъогухэм къатехъанхэр ары.

Зеконым тишъольыр зыазэрэ-
шищъомбгүрээм ишыхъатхэр
гүшүйээту тызфэхъуяа хэм къа-
гъянэфагъах

Къэлешъэо Инвер — АР-м зеклонымкэ ыккы зыгъэпсэ-фыпэхэмкэ и Комитет ит-хьамат:

— Аужырэ ильэсипшылм зеклоным Адыгеим хэхъонь-гъэхэр щишиыхнэм пае федеральны ыкы шъолтыр мыльку зэхэтэу сомэ миллиарди 5 зэклемки пэуягъэхъагь. Аш щыщэу гъерекло сомэ миллион 555-рэ, мыгъэ — миллион 444-рэ фатлупцыгъ. Зеклоным хэхъоньгъэ егъэшыгъэнимк! ёщыэ къералыгъо программэм нэмүк! эу хэушхъяфык! гъэзекло программэхэм мыгъэ щыулагьэу lof адашлэнэу ра-гъажьагь. Аш къынельыта псэ-

гъэжьагъ. Аш кыбылтыгъ пе-
уп!эу Дахъо ыкы Лэгъонэкъэ
къушхъэтхыхэр зэзыпхыщт
тъгум игъэцэктэжьын. Джащ
фэдэу АР-м и Лышьхъэ иуна-
шьокъэ лъэнькъо пчагъэ къы-
дыхъэзильтэрэ зекло-рекреаци-
оннэ парк, этнографический проект
хъалэмтхэр щыгъэцэка-
гъэ хъунхэу зыщагъэпсийт
чыып!э агъэнэфагъ. Гъогууанэу
«Дахъо — Лэгъонакъэ» зыфи-
лорэм утетэу я 5-рэ километрэд
къызыпкүкъэ, псыхьоу Шъхъэ-
гуаша исэмэгу нэпкъыкъэ къэ-
льэгъорэ гъэхъунэр, Джэгокло
гъэхъунэкъэ заджэштыгъэхэр,
гектар 75-рэ хъоу проектийт
игъэцэктэн пae къыхагъэшыгъ.
Республикэм иунэе чыгу зэрэ-
хъугъэмкъэ тхылхъэр аш паль-
хъагъаэх. Джи мы чыып!эм ищы-
къэгъэ инфраструктурэ фэшыгъэ-
ным, хэхъоныгъэхэр егъэ-
шыгъэхнэм дэлэжъэштих. Со-
циальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ-
хэр зекло чыып!эхэм ягъэшыгъэн-
хэр пшъэрэиль шъхъя!эу къеуучу.
Зеклоным имызакъоу шъольыр
экономикэм ихэгъэхон а зэп-
стайр фэлажжьашт.

Хэгъэунэфыкыгъэн фае зеклоным ильзенынкъо зэфэшьхяафхэм Адыгейим зызэрэщаушъомбгүрэр. Адыгэ лъепкъ шхыныгъохэмрэ культурэмрэ къизылотыкырэ зеклонир, гъозэ зеклонир (экскурсионный туризм — Т.3.), зызыгушэтын пътэ-къышт зеклонир (экстремальный туризм — Т. 3.) ахэм зэу ашыых.

Кавказ къэралыгъо биосфер-
нэ чыюопс ухъумаплэм кыгъе-
гъунэрэ чыгухэр тишъольыр

хэтих. Гъозэрыпльэ гъунапкъэм
псэушхъэ зэфэшхъафхэр —
шыыхъэхэр, тыгъужхъэр зыдсхэх
ыгыгып! — вольер ащ кыышы-
зэуахыжыг. Дэт музеир агъэ-

Пандемием ыпкъ къыкыкъе мыйгъ зекло чыпшэхэр мэзиллүрэ зэфэшыгъагъэх. А уаҳтэм республикэм къихъэштыгъэ зекло мини 150-рэ фэдиз чытъинагъ. Гъэмафэм иаужырэ мэзитту гъэпсэфэкло бэдэдэ шьольтырым къихъагъ. Иккыб къэралхэу зигъунакъэхэр зэфэзышыгъэхэм яшыугъэх зеклохэм къэралхэу шаалтадарын спасифи

Коңц шъольырхэр зығэпсэфы-
гъом пае къыхахы хъугъэ.

Зызыуушэтын плъекыщт
зеконым шъольырым зызэрэ-
шиушъомбъурэм ишыхъат эксп-
рим-паркэу «Мышъэкъ». Аще
дэлэжъэрэ зекло компаниюеу
«Ошутен — тур» зыфилорэм
ипашэу Бэрзэдж Мурат
къеушыхъаты:

— Зы чыпілә имысхәу къекүхъаны, шүшештың зиккәсә зеклюхәм шыкілә зэфешъяфхәр къафыхэтәхъ. Гүштіләм пае, «джиппинг» зығиғорә гъогузеконым хэтәу еж-ежырыру автомобилыр афызы къушъхъезь гъогухәм апхырыкынхәр зеклюхәм ятәгъеушеты. Псыхъодәчылықтар, псыкъефәххәм псым хэтхәу къаяхынхәр къидихәзэльтиләр «каньонингыр» хъаләмет зығъепсәфыгъомә ашыщ. Ау ахәм апшылә клонен туышегугұры джыдәдәм тызделәжъэрә зығъепсәфын шыкіләр. Гүчі клапсәу Мышъакъо къушъхъезь түлакіләм етыздызигъем хъэрәнен пытшілен тимурад. Апәрәм-кілә, аш зы нәбғырә нахъ ифәштәп. Къушъхъезь түлакіләм ыгуззугу шыныпкъезь узнесырым, хъэрәнен уиттысхъани, бғәжъ тәмабльомә

афэдэй, жыым ущесын пльэ-
кыышт түүаклэм икууагын, къуш-
хээ зэгокыгъэхэм ядэхагын нэм-
кыкыкэуцуу. Нэужым фэдэ хъэ-
ренэ, ау нэбгырэ пчыагъэ ифэу,
къушхъээ түоклэ нэпкыым тед-
гъэуцон тыигу хэль. Түүаклэм
игъунэпкъэ шыныкъэ утетыныр,
чыгум зытеплэтыкыни жымын
зептыныр зыфэдэр, егашлэм
зэхэмшлэгъэ псынклагъэрмэрэ
чыопсым щыщ ухуунымрэ
зеклохэм зэхядгъешлэнэрын, яд-
гъэуплэкүнүр гъешлэгьон дэдэ-
хуунэу къытшоши.

Ильэс къес зеклоу къытфа-
къохэрэм проценти 10-кіэ къы-
хахъоштыгъ. Мыгъэ зэфэшьынь-
тызэрэшьтыгъэр къытэгоуягъ,
ау джыдэдэм гъэпсэфаклоу къа-
къорэр бэ. Чъэпьюгъум иублаплэ
«Кросскантри» зыфиорэ кушь-
хъэфэчъэ фестивалыр, къыт-
фадэмэ, зэхэтшэныр тимурад.
Хэлэжьэштхэм япчьягъэ нэбгы-
ре 50-м къедгъэхъүйтэп.

Зекіо зыгъэпсэфыләу «Графская поляна» зыфилорэм илофхэр зыгъэзеклоу Марина Сень бжыхъэ зыгъэпсэфыгъо уахътэм гугъапләу рапхыхэрэмкіэ кыыддэгояшагь:

— Тә тизыгъэпсэфыләу мынгъэрэ гъемафә кыытэк! гүгъе зекіохәм аш япчыагъэ бләкыгъе ильесым фәдә иуахътә егъепшагъэмә процент 60-кіэ нахыбы. Къерал гүнапкъэхэр зэрээфешыгъаягъэхәм ишүаугъекіэ ти-кыблә лъэнүкъо зыкыыфәзгъэзэгъе гъэпсэфаклохэр нахыбагъ. Ахэр Москва, Санкт-Петербург, Ростов, Волгодонск, Кырым, кытпәбләгъе Краснодаррә Ставропольрә ахэтхеу, къарыкыщтыгъех. Бжыхъэмий кыттфәклоңхәу таштегугыы. Унэ-клоҗ (Уна-Коз) күштхъетхым, удэзыщәерә гүучи кіләпсө гъогумренеу юф едгъэшлагъ. Аш-

уздэкlyаекlэ, псэупlэу Дахъо,
Шхъэгушэ ипсырыkуапlэхэр
плэгу итхэм фэдэу къэользгых.
Къушхъэтхым уздэкlyаекlэ,

зэрэхь угъэр, тапэкли аш гугье-
пілэ инхэр еппхынэу зэрэштъя-
рыкы фестивалым ихэгжэхъон
улзажъян зэрэфаар ары:

— Лъэпкъ мэхъанэ зиэ йо-
фыгъохэм ашыщэу ар хъугъэ.
Зеклохэм апае Урысыем ипро-
ект анах дэгүхэм ялъэпкъ
мэфэпч адыгэ къуаэм ифести-
валь хэхьагь. Адыгэ къуаер
Урысыем анах къышашлэхъы-
рэ шхыныгь брендхэм ашыщ.
Фестивалыр зызэхашгъэр
мыгъэ ильэс 11 хъугъэ. Гъэрэ-
клоэр юбилейнэ зэхахъэр къа-
зэрэхэцгъэр Джэджэ гъэш
комбинатым илофышлэхэм ки-
лограмм 34 грамм 88-рэ къэ-
зыщечырэ адыгэ къуае санти-
метрэ 16 ильэгагьэу, сантимет-
рэ 55-рэ ишъомбгуагьэу къы-
рахи фестивалым къызэрэща-
гъэльэггуагьэр ары. «Урысыем
ирекордхэм ятхылъ» дагъэ-
хъанэу фитыныгъэ къезытырэ
тхыль аш палъхьагь. Ар зымы-
усэ щылэп. Адыгэ къуаер къы-
дэзыгъэкырэ къэралыгь, унээ,
унэгьо хъызметшлаплэхэм ялэ-
пэласэх фестивалым зэфещэх.
Гъэрекло зекло нэгбырэ мин 15
аш къеклоллэгьагь. Мыгъи
цифхэм ашлогъэшлэгъонэу фе-
стивалым хэлажьэх. Псаунгъэм
тызщыфэсакын фэе уахтэм
шыкэ-амалыклэхэри къыхыти-
гъэгъэшгъэх. Щэх хэмьлэгэу,
тапэкли игъэклотыгъэу тыздэ-
лэжсант. Йофиг охам мийн ашиг

лэжээшт тофыгъохэм мый ашыц.
Адыгэ кьое гъэгъуягъэм ымэ
Унэкюж къушхъэтыхээм
къашхъарехы. Адыгэ къуаер
зэ нэмийэми зыупльэкгүйгээм
Адыгейим къыфигъээзэжыщ,
адыгэ чыигур гъэпсэфыгъоктэ
хихыщ!

Спортымрэ щыЛэнгъэмрэ

Дунэе щытхъур къитфахы

Физкультурэм, спортым апыльхэм япчагъэ хэхьо, зэнэкъокъухэм гъэхъагъэу ащаширэм тегъэгушо.

Гандболыр

Джэнчэтэ Султан гандболым-кэ ригъэжъэй Иофир Лыбызы Сусанэ лъегъекуатэ, спорт еджаплэм ар иаш.

Мыекъопэ гандбол клубэу «Адыифым» щапугъэ Виктория Калинина Урысыем ихэшыпкыгъэ гандбол командэ икъелэпчэйт, Олимпиадэ джэгунхэм дышъэр къафагъешшошагъэх.

Анна Кареевар, Анна Игнатченкэр, Инна Суслинар, Яна Усковар дунаим, Европэм язенэкъокъухэм цэрийо ащахуульх, медальхэр къафагъешшошагъэх.

Урысыем икъелэджаюмэ я Спартакиадэ «Адыифым» 2019-рэ ильэсийн хэлэжьагъ. Тренерэу Никита Голуб ыгъээрэ пшашьхэм хэгъэгүм дышъэр къафагъешшошагъэх. 2020-рэ ильэсийн, түгэгзээм ныбжыкъихэм ядуунэ зэнэкъокъу щыншт. Урысыем ихэшыпкыгъэ командэ хэтий Юлия Кожубековар, Дарина Никулинар, Алина Морозовар, Галина Измайловар. Ангелина Куцеваловам ишъобжхэр ыгъэхуульх, илэпэлэсэнэигъэх хэпшыклюу хегъахь. Урысыем ихэшыпкыгъэ командэ Мыекъуапэ щыш пшашьэри ээрэрагъблэгъэштэр клубим иашау Къудайнат Мэждыдэ къитиуагъ.

Дзюдор, самбэр

Адыгэ Республикаем щапугъэхэ Владимир Невзоровым, Арсен Галстян, Мурдэн Бислан Олимпиадэ джэгунхэм дышъэр къафагъыгъ. Емыж Арамбый джэрэзъэр къафагъешшошагъ.

Адыгэ къэралыгъо университэтим физкультурэмрэ дзюдомрэй и Институт къэзыухыгъэ Тао Хасанбый Олимпиадэ джэгунхэм джэрэзъир къафагъешшошагъ.

Урысыем дзюдомкэ ихэшыпкыгъэ командэ итренер шъхьалэу Иоф ешэ. Джырэ уахтэ хэгъэгүм дзюдомкэ ихэшыпкыгъэ командэ хэтий Ордэн Андзаур, Мерэм Дамир, нэмыххэри.

Самбэмкэ тибэнаклохэм мэдалэу къафагъээм фэдээз зимыг хэгъэгүй пчагъэ дунаим тет. Еджэргэе батырэу Хасанэнко Мурат гъогогуу 11 дунаим апэрэ чыпилэр къафагъыгъ. Хъэпэе Арамбый, Мэрэтыкъо Сахьидэ, Хъэпэе Хъамидэ, Гостэкъо Хъумэр, Владимир Гуриным, Аристотель Спировым, Емыж Арамбый, фэшхъафхэм дунаим, Европэм язэукигъухэм медальхэр къафагъыгъ.

Лъецэр Хъазэрэт Олимпиадэ джэгунхэм ахэлжээнэу инаасыл къафагъыгъэп, ареу щитми, спортышхом лъэуж шлагъо къафагъэенагь. Дунаим дзюдомкэ ичемпион, Европэм дышъэр гъогогуу 4 къафагъыгъ.

Мыекъопэ бэнэпэлэ еджаплэм лъапсэ фээзышыгъэ Кобл Якъубэ Урысыем дзюдомкэ я ХХ-рэлэшгэйт итренер анах дэгъоу къафагъыгъ.

Бэнэпэлэ алырэгъум гъехъагъэ щызышыгъэхэр щылэнгъэм щизэлшашэх, Иофшаплэхэм альхэу ныбжыкъихэр агъасэх, тренер-къелэгъаджэх.

Хъасанэнко Мурат Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутат. Хъот Юныс, Делэктю Адамэ, Сергей Сухановыр, нэмыххэри спорт еджаплэхэм яаша.

Къокыпэ шъхъэ-зэкъо бэнакъихэр

Адыгэ Республикаем изаслуженнэ тренерэу Хъаткъо Ахьмэд ыгъасэхэр ныбжыкъихэр Александр Рудь, Хъаткъо Инал, Хъа-

бэхуу Шамил, Уджыхуу Эльдар Къокыпээм къыщежъагъэ бэнакъихэмкэ Урысыем изэнэкъокъу хэлэжъагъэх. Адыгэим ихэшыпкыгъэ командэ апэрэ чыпилэр къафагъыгъ. Александэр Рудь ыкыи Хъаткъо Инал спортымкэ дунэе класс зиэ мастер хъугъэх. Нарт шъаохэм дунаим, Европэм язэукигъухэм дышъэр къафагъыгъ.

Ильэс 20 зыныбжхэм язенэкъокъо Европэм иньбжыкъихэм ялагъэм Ахътэо Дамир дышъэр къафагъыгъ. Нэгъой Ислъям Европэм и Кубок къыдихыгъ, спортымкэ дунэе класс зиэ мастер. Руслан Подовым Европэм ящэнэрэ чыпилэр къафагъыгъ.

Урысыем изаслуженнэ тренерэу Сихуу Казбек ыгъэсэрэ Борсэ Астемир дунаим, Европэм, Урысыем изэнэкъокъухэм дышъэр пчагъээрэ къафагъыгъ, спортышхом щыцэриу.

Кристина Морозовам, Кристина Дюбинам зэнэкъокъу зэфэшхъафхэм медальхэр къафагъыгъэх. Тренерхэу Нэмыххэри Аскэр, Василий Есиным, Хъаткъо Ахьмэд, нэмыххэри агъасэхэрэ тапэки гъехъагъэхэр зэрашшоштхэм щеч хэлтээ.

Күшхъэфчээ спортыр

Адыгэ Республикаем күшхъэфчээ спортымкэ иеджаплэм зыщызшыгъэсэхэр Стлашу Мамыр, Елизавета Ошурковам Урысыем изэнэкъокъуу мыгъэ щылагъэм апэрэ чыпилэр къафагъыгъ.

Елизавета Арчибасовам, Александр Евтушенкэм, Александр Кулниковсэм, Валерий Исламовыр тыжыныр, джэрэзъир

зэукигъухэм къафагъыгъэх. Республикаем күшхъэфчээ спортымкэ и Федерацие итхаматэу Анатолий Лепюк къызэрэтиуагъэу, къафагъэхэр спортысменхэр Урысыем ихэшыпкыгъэ командэхэм ахэтий, дунэе зэукигъухэм ахэлажьэх.

Атлетикэ онтэгъур...

Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим дышъэр къафагъыгъэ Чыржын Мухъарбий республикэм атлетикэ онтэгъумкэ спорт еджаплэ щыцэ фаусыгъ. Адыгэим щыш ныбжыкъихэр атлетикэ онтэгъумкэ, баскетболымкэ, атлетикэ псынкъэмкэ, нэмыххэмкэ хэгъэу ыкыи дунэе зэукигъухэм ахэлажьэх, республикэм щыцэ спортышхом щаэты.

Спорт псэуальхээр

Республикэм спорт псэуальхэм япчагъэ ильэс къэс хэхьо. Стадионхэу «Зэкъошныгъэр», «Юностир» Мыекъуапэ къыщызэуахыгъэх. Спорт Унэшхохэу «Ошутенэр», «Кобл Якъубэр», хоккей ёшланлэр тиэх, районхэм спорт псэуальхэм, футбол ёшланлэр къафагъызэуахыгъэр маклэп. ГТО-м ишапхъэхэр игъэксуу гъэнхэмкэ, къоджэ спортыр къэлэтигъэнэмкэ зэнэкъокъуу гъэшгэгъонхэр зэхашхэх. Республикаем и Лышхъэу Къумпыл Мурат, Правительствэм егъэжээлэшшүхэу ашыгъэхэр зэрэлыкотэштхэм, тиспортысменхэм зэнэкъокъухэм гъэхъагъэ зэрашшоштхэм, тызэрагъэгушшоштхэм тицыхэтель.

ЕМТЫЙЛЬ Нурбый. Сурэтын итыр: гандбол клубэу «Адыифым» ишлаклохэр, пашэхэр.

Зэхэзыщагъэр ыкыи къыдэзыгъэхэр: Адыгэ Республикаем лъэпкэ Иофхэмкэ, Икыб къэралхэм ашыпсэур тильэпкэгъухэм адярия йэзхынгъэхэмкэ ыкыи къэбар жууцээ иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшийэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, Редакцием авторхэм къайхыэр А4-кэ заджэхэрэ тхапхэу зипчагъэкэ 5-м емхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлгээу, шрифтыр 12-м нахь цыкунэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкъегъэкложых. E-mail: adygovoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкэ, радиохъэтынхэмкэ ыкыи зэллыгъэхэр и Министрство и Темир-Кавказ чыпэгъэорышап, зэраушыхъатыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкъэмкэ пчагъээр 4327 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 1818

Хэутынм узщыгъэхэр иэтхэнэу Ѣыт уахтэр Сыхытэр 18.00 Зыщыхаутыгъэхэр уахтэр Сыхытэр 18.00

Редактор шъхъаэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхъаэр игуадэр Мэшлэкъо С. А.

Пшвэдэкъыж зыхырыр секретарыр Тхъаркъохъо А. Н.